

Bijdrage Madelon Schwarz en Saar van Asten

Westerbork, 14 juli 1942

Wij weten het nu. Kamp Westerbork heet vanaf vandaag 'Polizeiliches Durchgangslager Westerbork'. De nieuwe commandant, SD-Sturmbannführer dr. Deppner – Schol blijft hem voorlopig terzijde staan – heeft opdracht gegeven dat alle mannelijke inwoners zich morgen in de kleine zaal voor keuring 'zum Arbeitseinsatz' moeten melden. Tegelijk heeft hij laten weten dat de bestaande organisatie in het kamp ongewijzigd zal blijven, maar voor de nieuwe taken zal worden versterkt.

Het is duidelijk wat die nieuwe taken zijn. Het woord Durchgangslager zegt het al: doorganghuis voor transporten, van Joden natuurlijk. Daarom die grote barakken zonder enig comfort: niet nodig als je maar een of twee nachten hoeft te blijven. Onze redenering schijnt te kloppen, want de belangrijkste afdeling zal de 'Registratur' (registratie) worden. Dat heeft Erwin verteld, die heeft weer wat gehoord. Meestal kloppen zijn informaties. Daarom maken wij ons niet veel zorgen over die keuring van morgen, immers ze willen de organisatie in stand houden, dus hebben ze ons nodig. Toch spreken Frits en ik over wat we zullen doen en besluiten dat we samen zullen blijven, ook als een van ons wordt afgekeurd. Eén weg, beiden weg, of te wel samen uit, samen thuis, al vrees ik dat het nog lang zal duren voordat we weer thuis zijn.
Waar dat thuis dan ook moge zijn.

Fred Schwarz, Treinen op dood spoor, p. 173-174

Op het ochtendappèl horen wij dat er morgen een transport uit Amsterdam komt. Met deze groep gaan ook 100 mannen van ons mee.

Terug in de barak zegt Erwin dat de keuring door Deppner persoonlijk zal worden gedaan, omdat hij wil uitzoeken wie hij hier nodig heeft. Het zal dus van je baan afhangen. Technische beroepen en alles wat met de organisatie te maken heeft zal wel de voorkeur genieten.

We staan in de rij in de kleine zaal. Ieder heeft een met de lijst corresponderend nummer gekregen en staat in die volgorde opgesteld. Op de plek waar anders de voorzanger staat of de dominee preekt, zit nu Deppner aan een tafel met de bewuste lijst voor zich, Schol schuin achter hem.

Als ik aan de beurt ben vraagt Deppner naar mijn werk. Ik zeg; 'Elektriciën en naaimachinemonteur'. 'Bleibt', zegt Deppner.

Er heerst een zenuwachtige stemming in het kamp. Deppner heeft 100 man uitgezocht. Als er uit Amsterdam maar 950 komen geeft hij de opdracht dat 50 weeskinderen mee moeten. Schol maakt er bezwaar tegen, maar Deppner antwoordt dat ginds ook een Kinderheim is. Hun leraar, Carlebach, die mocht blijven, besluit mee te gaan. Deppner heeft geen bezwaar.

Wij zien de groep aan ons voorbijtrekken. We hebben gisteravond nog geholpen in de grote zaal tafels in een lange rij op te stellen met stoelen aan weerskanten. Daar zal de registratie plaatsvinden. In de kleine zaal staat een lange tafel waar ze een beker koffie en brood met kaas krijgen.

De hele nacht hebben vrouwen in de keuken gewerkt om die boterhammen klaar te maken. Het zijn allemaal mannen uit Amsterdam, bleek van emotie en vermoeidheid. Gisteren thuis afscheid genomen, vannacht in een trein gestapt, vanuit Hooghalen vijf kilometer gelopen, met rugzak en dekenrol, daarna de registratie. Dan horen ze dat ze direct terug naar de trein moeten. Sommigen hadden gedacht dat ze eerst nog in Westerbork zouden blijven. Weer 5 kilometer lopen, met bepakking.

Wie is dat nog gewend, niemand toch. De honderd uit Westerbork lopen voorop, daarna de 950 uit Amsterdam, tenslotte de kleintjes op een vrachtwagen. Het is geen opwekkend gezicht.

Fred Schwarz, Treinen op dood spoor, p. 174-175